

A klasės pajamos – gyventojų pajamų mokesčio įstatymo sąvoka, nurodanti fizinio asmens pajamas, kurių mokesčius biudžetui sumoka ir deklaruoja darbdavys ar kitas pajamas išmokantis asmuo, pavyzdžiui, darbo užmokestis ar autoriaus honoraras. Žr. *Gyventojų pajamų mokesčius*.

ABC analizė – mokslas, pagrįstas ekonominės visumos skaidymu į dalis, jo pagalba nustatomi palyginti nedideli vertiniai rodikliai, duodantys palyginti didelę vertinę išraišką, pavyzdžiui 80% žaliavų perkama iš 20% tiekėjų, o likusius 20% parduoda 80% tiekėjų. Taikoma pirmųjų organizavime, savikainos kalkuliavime, biudžetų rengime. Žr. *analizė*.

Abakas (gr. *abax*) – 1) skaitytuvų prototipas vartotas senovės Egipte, Graikijoje, Romoje vėliau vakarų Europoje. 2) asmeninių kompiuterių taikomųjų programų paketas raštvedybos, buhalterijos, ekonomikos ir kt. uždaviniams spręsti.

Abejotinos skolos – tokios, kurių nesitikima atgauti nustatytais terminais; buhalterijoje registruojama gautinų pirkėjų ir klientų skolų nuvertėjimo sąskaitoje; turi būti nurašytos, norint gautinas skolas parodyti balanse tikrąja verte. Žr. *debitoriai, nuvertėjimas*.

Abejotinų skolų nurašymo būdai – 1) tiesiogiai, kai paaiškėja skolos neatgavimo faktas. 2) formuojant kaupimą, šiuo tikslu registruojant pardavimus. Žr. *kaupimas abejotinioms skoloms*.

Absoliučių dydžių analizė – mokslas, kai absoliutus finansiniai ir nefinansiniai skaičiai lyginami su praėjusio laikotarpio, biudžeto, vidutiniais šakos, šalies ar konkurentų skaičiais ir apskaičiuojamas pokytis, nuokrypis. Kartais įvardijama nuokrypių analize. Žr. *analizė*.

Absoliutus kontrolinis paketas – sukaupta vieno savininko rankose akcinės bendrovės išleistų akcijų dalis, leidžianti faktiškai valdyti bendrovę. Žr. *akcija, bendrovė*.

Absoliutaus mokumo koeficientas – santykinės finansų analizės rodiklis, skaičiuojamas kaip pinigų ir jų ekvivalentų santykis su trumpalaikiais įsipareigojimais, rodantis kiek įsipareigojimų galime padengti tuojau pat. Žr. *mokumas*.

Absolutūs vertinimo kriterijai – ekonominės analizės, ūkinės veiklos planavimo rodikliai, rodantys kiekybines tiriamo reiškinio savybes, išreiškiami svorio, ilgio ir pan. vienetais, visiškai nepriklausantys nuo kitų reiškinų. Žr. *vertinimo kri-*

terijai, santykiniai vertinimo kriterijai.

Acquis Communautaire (pranc. bendrijos įgytis) – Europos Bendrijos teisė ir jos taikymo praktika – priimti arba nusistatyti principai, politikos kryptys, įstatymai, veiksmai, pareigos ir tikslai.

Adekvati kontrolė – valdymo priemonė, kuri našiai bei ekonomiškai užtikrina organizacijos tikslų pasiekimą, jos rizikos valdymo efektyvumą. Žr. *kontrolė*.

Adendas (lot. *addenda* – kas pridėta) – priedas prie sutarties, keičiantis ar papildantis kai kurias jos sąlygas.

Adityvus ryšys (lot. *additivus* – pridėtinis, gaunamas sudėties būdu) – 1) paremtas sudėtimi, susijęs su sudėtimi; 2) atspindintis visumos ir dalių santykius, paaiškinamas tais santykiais. Žr. *sistema*.

Administracija (lot. *administratio* – tvarkymas, vadovavimas) – ūkio subjekto vadovaujantysis personalas; turi nustatytas teises, būtinas savo funkcijų įgyvendinimui, leidžia reikalingus vidinius norminius aktus, atstovauja ūkio subjektą santykiuose su kitais asmenimis; teisinis statusas nustatomas nuostatais ir kitais norminiais aktais.

Administracinė kontrolės sistema – ūkio subjekto valdymo sistemos dalis, skirta užtikrinti vadovybės politikos įgyvendinimą, sprendimų priėmimą, įgyvendinama administracinėmis procedūromis. Žr. *kontrolė*.

Administracinės sąnaudos – ūkio subjekto tipinės veiklos ataskaitinio laikotarpio sunaudoti ištekliai, skirti sudaryti sąlygas ataskaitinio periodo pajamoms uždirbti, pavyzdžiui, administracijos išlaidoms, tyrinėjimų ir veiklos plėtros, turto nuvertėjimo; atskleidžiamos pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Administracinių išlaidų biudžetas – sąmata, rodanti organizacijos administracinio – valdymo, inžinierinio – techninio ir pagalbinio personalo darbo užmokesčio ir pan. išlaidas, nuomos mokesčius, komunalines ir komandiruočių išlaidas, einamojo remonto inventoriario išlaidas ir kitas visos organizacijos pastoviąsias išlaidas per biudžeto periodą. Žr. *biudžetas*.

Administravimas – 1) valdymas, tvarkymas; 2) valdymas neįsigilinant į dalyko esmę, biurokратиškai. Žr. *bankroto administravimas, mokesčių administravimas, viešasis administravimas*.

Afera (pranc. *affaire*) – didelė apgavystė, sukčiavimas. Žr. *apgaulė, finansinė piramidė*.

Agentas (lot. *agens* – veikiantis) – tarpininkas, veikiantis atstovaujamojo vardu ir tikslais, jo atstovas, patikėtinis, įgaliotinis.

Aiškinamasis raštas – finansinė ataskaita, kurioje aiškinamos verslo įmonių balanse, pelno (nuostolių), pinigų srautų ir nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitose; viešojo sektoriaus ūkio subjektų – finansinės būklės, veiklos rezultatų, grynojo turto, pinigų srautų ataskaitose atskleistos sumos, taip pat rodoma papildoma svarbi informacija, kuri nepateikta kt. ataskaitose. Jo turinys: glausta informacija apie įmonę, apskaitos politika, finansinių ataskaitų straipsnių komentarai. Aiškinamasis raštas gali būti rengiamas ir finansinių biudžetų eilutėms detalizuoti. Žr. *finansinės ataskaitos*.

Akceptas (lot. *acceptus* – priimtas) – 1) priimti sąskaitą, vekselį apmokėjimui; 2) sutikimas su kitos pusės siūlymu sudaryti sandorį, sutinkant su nurodytomis sąlygomis.

Akcija (lot. *actie*) – nuosavybės vertybinis popierius, patvirtinantis jų savininko (akcininko) teisę dalyvauti valdant bendrovę, gauti dividendą, dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo, ir kt. Pavyzdžiui, akcinės bendrovės, kurios kapitalas 100 000 Lt vieno lito vertės akcijų, akcininkas, valdantis 1000 akcijų, turi teisę į 1% nuosavo kapitalo. Skirstomos į paprastąsias ir privilegijuotąsias. Paprastosis akcijos turi balso teisę priimant sprendimus, o privilegijuotosis, turi pirmenybę gaunant dividendus, dažniausiai be balso teisės. Paprastųjų akcijų savininkų teisė į dividendą įgyvendinama tik po to, kai įgyvendintos privilegijuotųjų akcijų savininkų turtinės teisės. Informacija apie bendrovės akcijas atskleidžiama aiškinamajame rašte. Žr. *absolutus kontrolinis paketas, akcinė bendrovė, akcijų nominali vertė, akcijų emisijos kaina, akcijų priedai, akcijų rinkos kainos ir vienos akcijos pelno santykis P/E, akcininkai, akcinis kapitalas, ribotoji atsakomybė*.

Akcijų paketas – didelis akcijų kiekis, paprastai 1/10 ar daugiau visų bendrovės akcijų arba balsavimo teisę suteikiančių akcijų. Žr. *akcija*.

Akcijų priedai – ūkio subjekto nuosavo kapitalo sudėtinė dalis, atsirandanti, kai akcijų emisijos kaina viršija nominaliąją vertę, skaičiuojamas iš akcijų emisijos kainos atimant jų nominaliąją vertę; atskleidžiama balanse ir nuosavo kapitalo

pokyčių ataskaitoje. Žr. *akcija*.

Akcijų rinkos kainos ir vienos akcijos pelno santykis P/E (angl. *price earnings ratio*) – finansų analizės santykinis rodiklis, rodantis kokią kainą investuotojai pasirenę mokėti už bendrovės pelną; skaičiuojamas kaip akcijų rinkos kainos ir pelno, tenkančio vienai akcijai santykis. Žr. *pelningumas*.

Akcijų nominali vertė – apskaitoje, pinigų suma, kuria akcijos rodomos savininko balanse; apskaičiuojama bendrovės steigimo sutartyje ar akte nurodytą akcinį kapitalą dalijant iš akcijų skaičius ir atskleidžiama aiškinamajame rašte. Žr. *akcija*.

Akcijų emisijos kaina – pinigų suma, kurią moka pirkėjas už parduodamas akcijas. Žr. *akcija*.

Akcinė bendrovė – ribotosios atsakomybės verslo įmonė, turinti juridinio asmens teises, kurios kapitalas padalytas į dalis – akcijas. Bendrovės, kurių akcijos platinamos, parduodamos viešai, įstatinis kapitalas turi būti ne mažesnis kaip 150 tūkst. litų, o pavadinime nurodoma „akcinė bendrovė“, sutrumpintai AB. Bendrovė, kurios akcijomis viešai neprekiuojama, įstatinis kapitalas turi būti ne mažesnis kaip 10 tūkst. litų, mažiau kaip 250 akcininkų vadinama uždaraja akcine bendrove, o pavadinime nurodoma santrumpa – UAB. Informacija apie įmonės nuosavybės tipą turi būti atskleidžiama aiškinamajame rašte. Žr. *akcija, akcininkai, akcinis kapitalas*.

Akcininkai – fiziniai ir juridiniai asmenys ar valstybė (vietos savivaldybė) įsigiję bendrovių akcijų.

Akcinis kapitalas – ūkio subjekto lėšos, gautos iš akcininkų už įsigytas akcijas registruojamas nuosavo kapitalo sąskaitose ir atskleidžiamas balanse ir nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitoje. Žr. *akcija, akcininkai, bendrovė*.

Akcizais apmokestinamos prekės – etilo alkoholis ir alkoholiniai gėrimai; apdorotas tabakas; energetiniai produktai; elektros energija pagal Lietuvos Respublikos akcizų įstatymą. Žr. *akcizas, mokesčiai*.

Akcizas (lot. *accido* – įpjauju) – netiesioginis mokestis, kuriuo apdedamos plataus vartojimo prekės; jų tarifai nustatomi absoliučia suma prekės kiekiu ar svorio vienetui arba procentais nuo apmokestinamosios vertės. Žr. *akcizais apmokestinamos prekės, mokesčiai*.